

HLIÐSKJÁLFI

Nummer 1

2004

Árgang 12

**Sällskapet
Vikingatida
Skepp**

SVS Styrelse, revisorer, valberedning 2003

Ordförande	Johannes Jägrud	H:
		A:
Kassör	Göran Bergström	H:
Ledamot	Johan Helgesson	H:
	Jörgen Johansson	H:
		A:
	Henrik Severed	H:
	Linnea Jägrud	H:
Suppleant	Carina Kwick	H:
	Hasse Stålbrandt	H:
	Ann Franzén	H:
		A:

Revisorer Carlo Jakobsson & Orvar Magnander
Revisorsuppl Sara Sahlin
Valberedning: Maria Kuylenstierna & Susanne Björk

Tänk på att även styrelsemedlemmar vill ha ett privatliv. Ring inte för sent och räds inte eventuella telefonsvarare.

OMSLAGSBILDEN: Vidfamne på väg en underbar augustidag 2003.
Foto: Claes Eriksson

HLIDSKJALF utgives av Sällskapet Vikingatida Skepp
Box 11488, 404 30 GÖTEBORG

Hemsida: <http://w.1.313.telia.com/~u31309746/svs.htm>
Eller genväg: go.to/vidfamne

Hlidskjalf utkommer med cirka 2 nummer per år.
Redaktör: Jörgen Johansson. Skriftsmed Ann Franzén.

Medlemsavgift för vuxen 200 kr, familj 350 kr & junior t.o.m. 18 år 70 kr. Betalas på Postgiro: 68 03 83 – 7

Aktuella meddelanden kan snabbt läggas ur på Internet via Kenneth Eriksson, e-mail: kenneth.eriksson@visalarna.pp.se

Mobil till Vidfamne 070-555 68 95

Mobil till Starkodder 070-555 68 96

Små runor

Viktigt meddelande

I april nästa år är det 10 år sedan Vidfamne sjösattes. Vi håller på att "datorisera" Vidfamnes loggboksanteckningar för att kunna ge ut dessa i form av en bok - om ekonomi och allt annat stämmer.

Det är ju Vidfamnes loggboksanteckningar så SVS har rättigheterna till det skrivna. Vi skriver av exakt som det är nedtecknat - anteckningarna präglar den personliga stilen hos skribenten och stilen bland de olika besättningarna.

Om någon absolut inte vill nämnas vid namn, ombedes vederbörande att meddela Jörgen, Ann, eller Linnéa detta innan detta årets slut. Frånvaron av sådant meddelande kommer att uppfattas som medgivande att publicera vederbörandes namn i skriften.

Jörgen har telefon [redacted] Ann Franzén [redacted], och Linnéa [redacted]

Jörgen Johansson

Arbetsdagar våren 2004

Arbetsdagarna börjar kl. 9.00 i Älvängens båthamn

6 mars, 20 mars, 27 mars – Sjösättning Vidfamne
3 april, 17 april, 24 april

Det kommer att vara mycket att göra i vår och alla goda krafter behövs! Ställ upp – tänk på att alla arbetsdagar ger fridagar till sommarens oemotståndliga seglingar.

Arbetsdagarna kommer att läggas ut på hemsidan – kolla där, det kan ju bli ändringar.

P.S. Det tar bara ½ timme med buss från Nils Ericssonplatsen, om ni åker 600 mot Vänersborg. Första stopp – Älvängens vårdcentral. D.S.

Skibladner

Sara Sahlin var på Shetland i somras. Med sig hem hade hon ett tidningsurklipp om Skibladner. Artikeln nämnde att flera olika grupper var intresserade att köpa Skibladner för diverse olika ändamål. En försäljning var alltså på gång.

Vi har bett en journalist på Shetland Times om hjälp att ta reda på hur det gick. Hon har nu meddelat att Skibladner är såld för £ 23000 till en stiftelse som skall använda den som dragplåster i ett center för det vikingatida arvet, på den shetländska ön Unst.

Därmed får vi hoppas att ingen någonsin mer kommer på tanken att ta ut Skibladner på havet igen.

Jörgen Johansson

Råseglarseminarium 2004

Vikingaskibslaget Sif Ege inviterar till seminarium 20 – 22 februari.

De som har mailadress har tidigare fått information om detta.

Huvudtalare är Jon Godal. Dagordning finns hos Ann () om du vill veta mer ingående om programmet

Är du intresserad? Anmäl dig till Jörgen eller

joergen.johansson@swipnet.se. **Senast 15 januari.**

Avfärd tidig eftermiddag den 20:e, samåkning, övernattnig i skola, i priset ingår mat. Kostnad: 195,25 dkr (ca 250 skr) Ta med jämna danska, vi kan betala vid inskrivningen. Dessutom tillkommer resekostnaden. Trevlig och förhoppningsvis lärorik utflykt, kanske kan det bli någon pilsner också på festmiddagen på lördag kväll!

Hemsegling av Vidfamne

Det är frisk vind och lite dunkelt när jag hämtar upp besättningen på bryggan utanför Nollhåttens krog i Hamburgsund. Den korta båtresan till Hornbore by's hamn går fint och vi packar in all packning i båthuset. I samma hus bäddar nu besättningen för natten samtidigt som jag själv återvänder till stugan på Hamburgön.

Fredag:

Ansluter till besättningen i lagom tid till avgång. Vi knuffar Vidfamne ut ur sundet och sätter segel utanför Dannemark strax söder om Hamburgsund. Vinden är frisk och från NV vilket gör att vi kommer till Sotenkanalen vid lunch. Efter en glasspaus i Kungshamn hissar vi åter segel och styr mot Lysekil. Efter tältning och middagsmat blir det en kvällspromenad och stjärnteckens lektion innan jag slumrar in.

Lördag:

Solen och vinden håller i sig. Efter besök på Tändkulans dag och förstärkning genom Göran och Peter hissas seglet vid kaj och Vidfamne styr ut från Lysekil. Efter lite drillning och manövrar utanför Lysekil sätts kursen söderut. Vinden bär oss och Bohusklipporna drar snabbt förbi. Efter att undertecknad haft ansvar för Ivar över Marstrandsfjorden lägger vi till för natten på Klåveröns sydsida. Många var vi som sov under stjärnorna denna natt vilket gav gott om plats ombord.

Söndag:

Morgonsolen värmdes skönt vilket gjorde att ett morgondopp var på sin plats. Vinden hade mojnat så efter att snurran flyttats till Vidfamne satte vi kurs mot Hönö Klova. Efter badpaus och sociala samtal angjorde vi Vidfamne's hemmahamn. Efter klart skepp och traditionell glass på caféet skildes våra vägar vid färjan.

Tack alla som gjorde hemseglingen till en helg då allting gick Ivars väg...

Henrik Severed

Finaste minnet från i somras

Jag har länge velat komma till Väderöarna. Dessa vindpinade stackars öar som ligger längst ut i havsbanden och som man inte kan segla till om det blåser västligt och man inte känner för att kryssa i åtta timmar. Nu har jag varit där!

Vi gav oss av från Långeskär (tror jag) i Fjällbacka skärgård och guppade oss närmare Väderöarna. Det är verkigen en utmaning att upprätthålla navigationskoncentrationen när båten rör sig i en halv knop och det är jättesoligt och skönt. Vi fiskade "makrereller" och fick en himla massa. Denna vecka gick sedermera till historien som "Makrillveckan", vi fick till och med fler än utanför Svenner Fyr -99. Väderöarna växte alltså fram ur havet som mejseldrag på en målarduk. Gråblå i det oändliga gråblå. Väderöbod såg ut som en ful gubbe som stod och höll vakt. Såsmåningom kom vi i alla fall dit. Knökfullt med båtar!

Våra lotsar Carina och Janne J föreslog att vi skulle lägga Vidfamne utanför Ronalds, fiskebåten med den smarta affärsidén att frakta glass från fastlandet till Väderöarna. Efter lite spanande såg vi en ledig plats alldeles vid bryggan – till puben. "Perfekt!" tänkte Hövis-Johannes och Andreman-Linnéa och undertecknad fick i uppdrag att lägga till.

Okidoki, ut med årorna. Susann och Patrik höll utkik och Vidfamne fick flera gånger vänta, väja, skodda och vrida oss förbi simmande tanter och barn på luftmadrasser. Detta är faktiskt ganska speciellt med just Väderöarna: alla badar i hamnen. Så rent är det alltså!

Vi närmade oss och väntade länge och väl på att fru Olsson –eller vad tanten hette - skulle ta sin simtur i lugn och ro. Besättningen var tyst och koncentrerad enligt mottot "god manöver är tyst manöver". Jag på akterdäck talade till och med teckenspråk med Patrik på fördäck, så tysta var vi. Jag måste erkänna att det är rätt häftigt att ro in 17 ton bland små snipor och badande människor! (Tur att det inte blåste mer.) Vi lade fören mot pub-bryggan utan så mycket som ett duns – rysligt snyggt jobbat, alla!

Därefter bevittnade hela Storö hamn hur Patrik skuttade i land och gjorde världens snyggaste pålstek! Johannes, Johan och John fick kämpa lite med att få ankaret rätt, det är svårt att trixa det under tre andra redan befintliga dragglinor. Matlagning påbörjades, av Ann F tror

jag och småtjejerna Emma och Nina skar lök för glatta livet. Vad vi åt kommer jag inte ihåg men det var säkert nåt med makrill.

Ryktet om bastubad spred sig. Sagt och gjort, vi bokade bastun. Förutseende nog tältade vi Vidfamne och lade en extra tamp i land innan vi kröp in i bastun med var sin kall öl... Det var förövrigt en väldigt mörk bastu, det tog minst en halvtimme innan vi hittade ljusknappen. Tänk vilka idiotiska historier som berättas i en bastu! Var får folk allt ifrån. Självt berättar jag aldrig konstiga och fantasifulla saker! Det var en trevlig bastu; tog ölen slut gick man fem meter och köpte en ny. Blev det varmt gick man fem meter och hoppade i sjön. Då fick man dock se upp för Nina och Emmas krabbfiskespön och passa sig så man inte stänkte för mycket på cafégästerna.

Så småningom mörknade det och sånghäftena plockades fram. Därefter följde flera timmars skönsång. Roligast var nog ändå när texten på "när dina lockar dolde mig för världen" blev till "när dina läppar dolde mig för världen" och vi sedan kastade oss ut i en orgie av dåliga skämt som "följ med läppen, nå vett vi" och "håll läppen levande". Eftersom vi faktiskt, av cafévärdens, hade blivit tillfrågade om vi inte kunde ha ett framträdande, så sjöng vi allt vad våra strupar orkade till sena sena natten... Läckert att höra tonerna av "visa vid midsommartid" klinga ut över det månbelysta vattnet.

Dagen efter var vi lite nervösa att vi skrålat för mycket, men den känslan försvann när en båtägare kom fram och tyckte att det låtit så vackert och frågade om vi kanske var med i en kör eller så?

Dagen spenderades delvis i vattnet, snorkelvattnen är jättefina här. Det var dock väldigt mycket folk vilket fick oss att tröttna lite. Efter att ha lappat ihop Annes skadade hand kastade vi frampå eftermiddagen loss och rodde utåt havet. Vi blåste i horn till avsked och cafégästerna vinkade. Med kurs mot det stilla solblå stävade vi söderut, mot Hornbore Ting.

Linnéa Jägrud

Iskallt som i ett naust.

I sin bok "Den siste viking" beskriver Johan Bojer hur Kristaver och hans besättning just anlänt till Lofoten för fiskesäsongen. Med händerna skottar de undan snödrivan utanför rorbua, det ruckel på klippan som de skall bo i under fisket. Det finns en slatt isig soppa kvar i grytan som de glömde tömma när de reste hem förra säsongen. Golvet är svart, där luktar av fisk, gamla fällar och mögel. Snö har yrt in och täcker väggar och sängar. Här var iskallt som i ett naust.

Den som varit i ett naust på vintern vet precis hur kallt det kan vara. Vårt eget Tingstad Naust, saligt i åminnelse, var inget undantag. Ibland om vintrarna kunde man därinne känna hur den instängda, hemska kylan grep tag i ryggmärgen och kylde, kylde. Det var omöjligt att hålla sig varm och man hackade tänder. Besöken blev inte långvariga.

I en annan bok, "Trollfjordslaget - myter og virkelighet" (Per Posti, Montanus Forlag 2001, ISBN 82-992199-0-6) får vi läsa en beskrivning av levnadsvillkoren för lofotenfiskarna från 1591, skriven av dåvarande fogden där, Erik Hansen Schønnebøl. Läs och rys!

"Det begynder strax efter Kyndelsmesse, og varer så indtil Vor Frue Dag i fasten og stundom til påske om Sancte Gregorii tid. Da er her den stærkeste og hårdeste vinter, og på samme tid, da er det allerbeste fisket. Den kuld og frost, som det arme folk lider for deres føde, kan jeg ikke sige. Om dagen at de roer ud, da har de klæder gjorde af barkedede gjedeskind og kalveskind. Disse klæder kalde de skindstakke. Dem drage de på over deres andre klæder, på det at de kunde være frie for søen, så at de ikke skulle blive igjennemvåde. Disse skinstakke ståe omkring dem af iis, ligesom andre harnisk, og snøret som de drage fisken med, så tidlig som den kommer af vandet, da er det stift ligesom en vånd eller kjep. Vanterne som de har på hænderne ere af iis, ligeså hårde, som de vare af jern, så at det er et stort Guds under, at de ikke fryse hænderne af sig, men her er mange som fryser al deres helsen og helbred af sig(..)

Dette Vårfisket er vel det aller bedste fisket som her falder om året, og de fiske vel en stor Guds gave, så at fire karle om ere på en båd som kaldes en ottring, deraf at de have åtte årer om borde, fire på hver side, og de have tre snører at drage fisk med. Da kunde de vel om Gud vil, og fisken ere meget forhanden, drage på een båd 24, 30, 40, 44 hundrede, somme mere og somme mindre(...)

Somme må drage bådene på landet och vælte dem omkring og ligge derunder udi hine vinternætter, så at den elendighed som dette arme folk her lide for deres føde, den er usigelig, og man kan ikke skrive det så meget ondt som det er til."

Tänk på det, när ni mätta och varma ligger och jäser på en solvarm granithäll!

Jörgen Johansson

Sjökistan har trenne figurer

Det kom ett mail. Från Sjöhistoriska muséet och Gunnar Löwenstein som jobbar där. Hans kollega i Maine skriver en avhandling om sjökistans historia och vi i styrelsen fick förfrågan om vikingatidens sjökistor och vad vi hade för åsikter och erfarenheter om det. Detta satte igång de små grå i mitt huvud och jag har funderat lite och också pratat med min far som kan lite om mycket. Här kommer några av mina ovetenskapliga men praktiskt belagda slutsatser:

Sjökistor har ju alltid varit förknippade med sjömanslivet. Evert Taubes "sjökistan har trenne figurer" är ju en klassiker och man tänker sig att varje sjöman värd sin tatuering hade en sjökista. 1800-talets sjömän hade också en liten sjökista eller en sjösäck med axelrem. Med ombord fanns även "the slop chest" som var redarens mobila kiosk i vilken han förvarade för sjömännen livsfaktorshöjande föremål som tobak, godis och kanske en flaska brännvin. Sjömannen lurades/frestades att köpa och genom att ta ut ockerpriser som drogs på lönen fixade skepparen så att när sjömannen efter fullgjord resa skulle få ut sin lön så var det inte mycket pengar kvar. The slop chest och övriga kistor som exempelvis läkemedelskistan var kistor som var med ombord på resan och hade en funktion.

Hur var det då på vikingatiden? Det anses allmänt accepterat att långskeppen hade kombinerade roddarbänkar och sjökistor. Jag vet att både Gaia och Sigrid Storråda har kistor som jag antar är kopior av ett Gokstadfynd. Både på Oseberg och Gokstad har kistfynd nämligen gjorts. De är ganska små och rymmer egentligen inte så mycket, men de är säkert jättebra om man är på semester. Men se det var inte vikingarna! Då är en teori att man istället haft lösa bänkar att sitta och ro på, men inga infästningar till sådana bänkar har hittats. Vad rodde man på? Inte vet jag, men ett vet jag; sjökistor på vikingaskepp är opraktiskt. De är i vägen, tar mer plats än de ger, man slår sig på dem och de kasar runt vid sjögång.

Hur packade man då sina saker och ting? Beroende på vilken båt och vilket ändamål man var ute i hade man kanske -troligtvis- olika stuvningsmetoder. Vi börjar med de välbekanta långskeppen, exempelvis Gokstad. De var krigsbåtar. Man var många ombord (vissa källor säger 80-100 man) och då är utrymme det sista man har gott om. Att varje man skulle ha sin kista verkar idiotiskt eftersom det tar

både plats och sovutrymme. Men, på ett krigsskepp har man en massa vapen med sig och de som seglat med vapen ombord vet hur infernaliskt irriterande det är när det dräller vapen överallt. Man halkar på ringbrynjor, kan inte ta hem i skot för det står ett svärd i vägen eller så har pilkogret ramlat ner i köket och skölden stör rorsmans utsikt. Slutsats: Jag tror att man hade kistor till de dyra och ömtåliga vapnen och sen hade man resten av sina prylar i en sjösäck. Låt mig presentera sjösäcken. Detta föremål kan stuvas om, knölas till, är inte ömtåligt, man slår sig inte på det, det tar emot en om man skulle ramla, man kan bygga ett vindskydd av det, man kan sova på det och det är dessutom snyggt. Det är den ultimata stuvningsmetoden!! På en knarr, som vi alla har erfarenhet av, är utrymmet avgörande för hur mycket last man kan ta. Att ta upp utrymme med en sjökista verkar även det idiotiskt. Istället lastade man så mycket handelsvaror man kunde och sen proppade man ner sin sjösäck där det fanns plats över. Vi som har seglat vår underbara båt Starkodder, som är ett ledungsskepp, vet att den kan vara ganska obekväm, om man inte vet hur man skall förbättra livet ombord. Med sjösäck kan man fylla utrymmet mellan tofterna och göra sig en mjuk och vindskyddad bädd. Med inbyggd huvudkudde.

Det är helt tydligt att sjösäcken är överlägsen sjökistan i många avseenden. Det enda som motiverar en sjökista är att innehållet skulle vara ömtåligt, som i fallet med vapnen. Eller i fallet med verktyg. Verktyg är även de viktiga och dyrbara och ganska ömtåliga och kräver antagligen en kista. De kistor man har på Gaia och Sigrid Storråda (deras kistor ser likadana ut, därav antagandet att det är kopior av ett fynd) är alldeles för små för att rymma några vapen större än en skrammasax. Jag skulle gissa att den ursprungliga kistan har varit en verktygslåda!

Så kommer frågan om vattentäthet. Sjökistor borde vara mer vattentoleranta än sjösäckar. Detta har man troligtvis löst genom att väva sjösäcken tätt och av tjockt material och sedan mojsa in det med bivax. Tror jag, är det någon som har nån annan idé? Quido Libmanis (dansk viking som var med Vidfamne till Borre 1995) gjorde en regntät annorak av tjockt älgskinn som han smorde och smorde och smorde in med fett. Det är också ett alternativ...

Har ni aldrig använt en sjösäck, så prova nästa gång ni skall ut och segla, de är helt enkelt suveräna!

Detta är mina högst ovetenskapligt men mycket praktiskt belagda tankar. Har ni åsikter och nya uppslag så läser jag med glädje ett inlägg i nästa Hlidskjalf!

Ohoj´ seglarvänner!
Linnéa Jägrud

P.S. Vi ses väl på arbetsdagarna?!

P.S.2 Är det någon som vet vad ett par buldanbyxor är? I "Två år för om masten" pratar de om att alla är klädda i blå buldanbyxor och det låter så bekvämt så jag vill ha ett par. Men var får man tag i såna? Eller hur ser de ut så kan jag be Johannes sy ett par. Nån som vet?

En krispig dag medio september letar sig vikingaskeppet Starkodder in i Nordre Älvs Fjord. Masten fälldes redan på Hönö, vinden är svag nordlig, solen värmer dåsighet i det monotona surrandet från utombordaren. Nordre Älv framkallar funderingar kring forntiden. Man kan inte låta bli att undra och förundras. På Nordre Älvs Fjord börjar man söka efter landmärken som vikingen skulle kunnat använda sig av. De enda sådana vi ser är de höga bergen inne i Harestad och bergsbranten på norra stranden. Annars ganska anonymt. Hur hittade dom hit?

Snorre Sturlasson påstås ha skrivit att Olaf Tryggvason seglade genom Höga Sund på sin frieriresa till Kongahälla 997. Självt har jag letat förgäves efter detta skrivna, har väl läst "fel" översättning. Vissa tror är vattenleden som skiljer Överön från fastlandet är Höga Sund. På en karta från 1815 är här ett sund, och här har sannolikt varit segelbart en gång. Gården heter Hög och gravhögar kantar sundet. Men är det så enkelt?

Om nu Snorre har skrivit detta så är det väl rimligtvis för att det var en viktig information för hans omvärld, hans samtid. Att komma norrifrån och segla runt Överön och in i Nordre Älv tar kanske två timmar längre än att segla igenom sundet vid Överön. En tidsvinst på två timmar är ingen viktig information i sammanhanget, så det kan knappast ha varit därför passagen nämns. Kanske var det på något sätt en bedrift att kunna segla igenom Höga Sund? Eller var Höga Sund någonting helt annat, Haugasund i Norge t.ex, där Norges äldsta kungasäte Avaldsnes ligger. Där var i alla fall Olaf Tryggvason året efter. Vi lär aldrig få veta vad Snorre menade, men man undrar.

Fjorden smalnar av likt en tratt och plötsligt är vi i en älv. Och älven kröker något, så terrängen ger snabbt lä för västanvinden. Det blir blankt och idylliskt. Det ligger ett par fina smörställen på norra stranden, Inland. De små husen ser nog ut som de alltid har gjort. På Hisingsidan sticker Kippholmen och Lagmansholm upp ur vassen. Dessa var vattenomflutna 1815. Längre in på samma sida kommer Öxnäs.

Namnet Öxnäs påstås komma från ox-, Oxnäs, Oxnäset. Två glada oxar ombord på ett skepp finns präglat i Västra Hisingens härads sigill. Vid Öxnäs mynnar Kvillebäcken, som fortsätter till Lundbybassängen i Göteborg. Innan Tuveraset rann den åt endera hållet, vattennivån i havet bestämde riktningen. Den var sannolikt en viktig transportled för 1000 år sedan. Då var det också viktigt att ha ett kännemärke för när man skulle gira in i Kvillebäcken, och det ville därför till att oxarna verkligen gick i hagen när man kom seglandes. Mer realistiskt är kanske att antaga att Öxnäs istället är ett beskrivande namn, förslagsvis kommet av ek-, Eknäs. Jämför ljudlikheten med Öckeröarna (Eikeröyar). Eik kan ha blivit Öck.

Mitemot Kvillebäcken ligger Sjöhed med sitt varv. Härifrån utgick undertecknads första turer på salta havet. Innanför, i Kyrkeby, hittades på mitten av 1800-talet en vikingatida silverskatt. Den innehöll arabiska mynt. Här inne finns en by som heter Tronnum. -um kommer av heim, Trondheim. Det är ju samma namn som Trondheim. Biskop Jens Nilsøn färdades i trakten på 1500-talet och fann att Tor fortfarande dyrkades där. Man förundras.

På hisingsidan ligger Kallerhamn där man provgrävde vikingatida gravar i mitten av 1990-talet. Samtidigt dök man i Nordre Älv och fann en pålspärr (!) och i den ett vrak, troligen inte vikingatida. Färden går vidare och man måste börja fundera på hur man skall manövrera för att inte fastna i Kornhalls linfärjas vajrar. Den färjan är i alla fall av nyare datum.

Det är lustigt att det finns så många ortnamn utmed bägge sidor av Nordre Älv, där förleden börjar på K- och efterleden börjar på h-. Kvillehed, Kippholmen, Karlshed, Kärrhed, Kallehamn, Kovikshamn, Kornhall, Kanehall, Kongahälla.

Starkodder stretar stursk stävrätt strömmen. Det ena av de två brunsvarta tornen vid skärmen i Ormo dyker upp bakom en krök. Det är ett hednatempel som, skuggad av ett moln, korpsvart sträcker sig mot himlen. Där bakom syns Ytterby nya kyrka lysa vitt i solen, likt Hvitekrists budbärare. Typiskt nog höjdes skärmen strax innan Starkodder stretat fram, så vattendropparna fick trängas i den lilla öppningen vid sidan av. Alla japanska roddare plus två stakande svenska åror krävdes för att komma ur strömmen och vidare.

Älven kröker åt höger. På hisingssidan ligger Gullö, fordom vattenomfluten, och på Inlandssidan ligger den gamla kyrkoruinen. Här mynnar Kyrkbäcken ut i älven. Låt oss tänka oss en meter högre vattenstånd i älven. Då skulle vi få en naturlig hamn i bäckmynningen. Bra för vattenburna kyrkobesökare.

Den nya järnvägsbron är imponerande, men de gamla stenfundamenten från den gamla bron, är det också, minsann. När dessa byggdes för snart 100 år sedan sprängde man i berget strax uppströms och lastade pråmar med sprängsten. Dessa pråmar bogserades ut i älven och sänktes på de platser där fundamenten skulle stå. Så fick man en stabil grund att bygga resten på.

Öster om Gullö är marken låg och sank. Här har varit vatten en gång, förmodligen samma flodarm som skar av Ragnhildsholmen från Hisingen. I denna sänka finns några gölar. I en av dessa hittade man skepprester på 1800-talet. Någonstans i mina gömmor har jag informationen om detta. Arkeologen som var där då noterade att skeppresterna var blåmålade. Man förundras.

Ragnhildsholmen vet vi i SVS allt om. Kongahälla har det skrivits mycket om. Så Starkodder stretar vidare, kommer upp förbi Kungälv, passerar den orörda Tjuvholmen.

Nu börjar man tänka tillbaka på alla de holmar i älv dalen som varit och som nu är vattenomflutna. Kippholmen, Lagmansholmen, Gullö, Ragnhildsholmen, Munkholmen, Tjuvholmen, Fästningsholmen, och kanske den låga vassön öster om denna. Egentligen kan man betrakta Nordre Älvs forna älvfåra som en egen liten skärgård, med holmarna som ett pärlband.

Starkodder genar runt Fästningsholmen och kommer ut i Göta Älv. Här är det brett och rakt och långt. En mil bort ruvar Kattleberg mörkt. Solen går i moln och nordanvinden friskar.

Jörgen Johansson

